

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Šeimos išlaikymas

Šeimos išlaikymas

Bulgarija

1 Ką praktikoje reiškia sąvokos „išlaikymas“ ir „išlaikymo pareiga“? Kokie asmenys turi mokėti išlaikymo išmoką kitam asmeniui?

Išlaikymo prievolė – tai vieno šeimos nario pareiga teikti kitam šeimos nariui pragyvenimo lėšas. Tai įstatyme nustatyta prievolė, t. y. paprastai ji taikoma remiantis įstatymu, kuriai galioja tam tikri kriterijai, o ne šalių susitarimu nustatytos taisyklės. Išlaikymo prievolė yra asmeninė prievolė, kuri nustoja galioti mirus asmeniui, turinčiam teisę reikalauti ją įvykdyti.

Asmuo turi teisę gauti išlaikymą tik jeigu negali dirbti ir neturi pragyvenimui reikalingų lėšų.

Asmuo, turintis teisę gauti išlaikymą, gali reikalauti išlaikymo iš toliau išvardytų asmenų tokia eilės tvarka: iš sutuoktinio arba buvusio sutuoktinio; iš vaikų; iš tėvų; iš vaikaičių ir provaikaičių; iš brolių ir seserų; iš senelių ir tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių. Jeigu pirmas nurodytas asmuo negali mokėti išlaikymo, išlaikymą turi mokėti bet kuris kitas eilės tvarka nurodytas asmuo.

Kai asmuo turi prievolę išlaikyti keletą kitų asmenų, išlaikymas mokamas tokia eilės tvarka (išskyrus toliau pateiktame sąraše nurodytus asmenis): vaikams, sutuoktiniui arba buvusiam sutuoktiniui, tėvams, vaikaičiams ir provaikaičiams, broliams ir seserims, seneliams ir tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams. Nutraukus santuoką, teisę gauti išlaikymą turi tik sutuoktinis, kuris nėra kaltas dėl nutrauktos santuokos.

2 Iki kokio amžiaus vaikas gali gauti išlaikymą? Ar skiriasi nuostatos dėl nepilnamečių ir suaugusiųjų išlaikymo?

Tėvai privalo mokėti išlaikymą 18 metų nesulaukusiems vaikams, nepaisant to, ar jie gali dirbti ir ar turi pragyvenimui reikalingų lėšų. Tėvai privalo mokėti išlaikymą vyresniems nei 18 metų vaikams, jeigu jie negali savęs išlaikyti iš savo pajamų arba turimo turto ir reguliariai lanko vidurinio lavinimo mokyklą (iki 20 metų) arba mokosi kolegijoje ar universitete (iki 25 metų), tačiau tik jeigu dėl išlaikymo mokėjimo tėvams nekyla ypatingų sunkumų.

Suaugusiam asmeniui išlaikymas mokamas tik tuo atveju, jei jis negali dirbti arba išgyventi iš turimo turto.

Buvusio sutuoktinio išlaikymas mokamas ne ilgiau kaip trejus metus nuo santuokos nutraukimo, išskyrus atvejus, kai šalis susitarė dėl ilgesnio laikotarpio, o baigiamas mokėti išlaikymą gaunančiam sutuoktiniui sudarius naują santuoką. Teismas šį terminą gali pratęsti, jei išlaikymo gavėjas yra ypač sunkioje padėtyje, o išlaikymo mokėtojas gali mokėti išlaikymą be didesnių sunkumų.

Kiekvienas asmuo gali prašyti išlaikymo ne tik nuo prašymo momento, bet ir atgaline data, už ne ilgesnį kaip vienus metų laikotarpį iki prašymo pateikimo.

3 Ar tam, kad asmeniui būtų skirtas išlaikymas, jis turi kreiptis į kompetentingą valdžios instituciją ar teismą? Kokius svarbiausius dalykus reikėtų žinoti apie šią procedūrą?

Ieškiniai dėl išlaikymo pareiškiami teisme nepaisant ieškinio pobūdžio, išlaikymo sumos ir nepaisant to, kuris asmuo reikalauja išlaikymo ir iš kurio asmens reikalaujama mokėti išlaikymą. Jurisdikciją turi apylinkės teismas (*rayonen sad*). Geografinė jurisdikcija priklauso ieškovo arba atsakovo gyvenamosios vietos teismui; ieškovas gali pasirinkti norimą teismą. Procesas vykdomas pagal Civilinio proceso kodeksą. Atskiras ieškinyms dėl išlaikymo nagrinėjamas supaprastinta tvarka, t. y. per trumpesnį terminą.

4 Ar prašymą galima pateikti giminaičio (jei taip, koks glaudus turi būti giminystės ryšys) arba vaiko vardu?

Ieškinius dėl nepilnamečių išlaikymo pareiškia tėvų teises turintis vienas iš tėvų arba globėjas.

Ieškinius dėl 14–18 metų nepilnamečių išlaikymo pareiškia pats vaikas; šiuo atveju tėvų teises turintis vienas iš tėvų arba globėjas žino apie tokį ieškinį ir sutinka, kad vaikas jį pareikštų.

5 Jei asmuo ketina pareikšti ieškinį, kaip jam sužinoti, kuris teismas yra kompetentingas?

Tarptautinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal Tarptautinės privatinės teisės kodekso, dvišalių tarptautinių sutarčių arba, jei taikoma, Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje nuostatas.

Pagal Tarptautinės privatinės teisės kodeksą, kai ieškinyms dėl išlaikymo pareiškiamas su santuoka susijusioje byloje, pavyzdžiui, santuokos nutraukimo byloje, Bulgarijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl išlaikymo ir su santuoka susijusius prašymus, jeigu vienas iš sutuoktinių yra Bulgarijos pilietis arba jo įprastinė gyvenamoji vieta yra Bulgarijoje. Su buvusio sutuoktinio išlaikymu susijusias bylas nagrinėja teismai, kurie turi jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl santuokos nutraukimo. Bulgarijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti išlaikymo bylas, jeigu atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta yra Bulgarijoje arba jeigu ieškovas yra Bulgarijos pilietis arba jo įprastinė gyvenamoji vieta yra Bulgarijoje.

Pirmiau nurodytais atvejais Bulgarijos teisė taikoma, kaip aprašyta atsakymuose į 18, 19 ir 20 klausimus.

Jei nustatoma, kad tarptautinę jurisdikciją turi Bulgarijos teismas, bendrąją jurisdikciją turi apylinkės teismas. Geografinė jurisdikcija priklauso ieškovo arba atsakovo gyvenamosios vietos teismui; ieškovas gali pasirinkti norimą teismą.

6 Ar ieškovas, pareiškdamas ieškinį teisme, turi veikti per tarpininką (pvz., advokatą, centrinę ar vietos instituciją ir pan.)? Jeigu ne, kokios yra procedūros?

Ieškiniai dėl išlaikymo pareiškiami teisme nepaisant ieškinio pobūdžio, išlaikymo sumos ir nepaisant to, kuris asmuo reikalauja išlaikymo ir iš kurio asmens reikalaujama mokėti išlaikymą. Advokato dalyvavimas nebūtinai.

7 Ar už ieškinio pareiškimą teisme mokami mokesčiai? Jei taip, kokio maždaug dydžio? Jeigu ieškovo finansiniai ištekliai nepakankami, ar jis gali gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Ieškovai išlaikymo bylose atleidžiami nuo valstybės mokesčių. Patenkindamas ieškinį dėl išlaikymo, teismas liepia atsakovui sumokėti valstybės mokesčius ir atlyginti ieškovo bylinėjimosi išlaidas.

Valstybės mokesčius reikia mokėti tik tose bylose, kuriose ieškovas yra išlaikymo skolininkas, prašantis sumažinti išlaikymo sumą.

Išlaikymo bylose teisinis atstovavimas nėra būtinas.

Bylos šalys teisinę pagalbą gali gauti įprastomis jos teikimo sąlygomis. Jos nustatytos Teisinės pagalbos įstatyme (*Zakon za Pravnata Pomosht*).

8 Kokių rūšių išlaikymą teismas dažniausiai priteisia? Kaip apskaičiuojama išlaikymo suma? Ar pasikeitus materialinei ar šeiminei padėčiai teismo sprendimas gali būti peržiūrėtas? Jei taip, kokia tvarka tai daroma (pvz., pagal automatinio indeksavimo sistemą)?

Išlaikymo dydis nustatomas atsižvelgiant į asmens, turinčio teisę gauti išlaikymą, poreikius ir asmens, turinčio jį mokėti, galimybes. Minimali išlaikymo suma, kurią vienas iš tėvų turi mokėti nepilnamečiams, sudaro ketvirtį minimaliojo darbo užmokesčio, kurį nustato Ministrų Taryba (2019 m. minimali nepilnamečio išlaikymo suma yra 140 BNG). Išlaikymo dydį nustato teismas, atsižvelgdamas į vaiko poreikius ir vieno iš tėvų turimas lėšas.

Vieno iš tėvų prašymu teismas gali nustatyti išlaikymo išmokos priedą, skirtą vaiko specialiesiems poreikiams patenkinti, padidindamas išmoką tiek, kad kitas iš tėvų galėtų be didesnių sunkumų ją mokėti. Šalies prašymu sprendimas dėl išlaikymo gali būti pakeistas arba panaikintas, jeigu pasikeičia su išlaikymu susijusios aplinkybės. Bet kokį pakeitimą priima teismas.

Išlaikymo išmoka mokama kiekvieną mėnesį. Laiku nesumokėjus išlaikymo išmokos atsiranda pareiga mokėti įstatyme nustatytus delspinigius.

9 Kaip ir kam mokamas išlaikymas?

Išlaikymo išmokos mokamos tiesiogiai asmeniui, turinčiam teisę jas gauti. Išlaikant 14–18 metų nepilnamečius, išlaikymo išmoka mokama būtent jiems, tačiau apie tai žino ir su tuo sutinka vienas iš tėvų, kuriam suteiktos tėvų teisės.

Išlaikymo išmoka 14 metų nesulaukusiems nepilnamečiams mokama per vieną iš tėvų, kuriam suteiktos tėvų teisės, arba globėją.

10 Jei atitinkamas asmuo (skolininkas) nemoka geranoriškai, kokiomis priemonėmis galima priversti jį mokėti?

Išlaikymo išmoka mokama kiekvieną mėnesį. Laiku nesumokėjus išlaikymo išmokos atsiranda pareiga mokėti įstatyme nustatytus delspinigius.

Įsigalioję teismo sprendimai yra vykdomi laikantis Civilinio proceso kodekse (*Grazhdanski Protsesualen Kodeks*) nustatytų sąlygų ir tvarkos.

Baudžiamojo kodekso (*Nakazatelen kodeks*) 183 straipsnyje nurodytais atvejais išlaikymo nemokėjimas laikoma nusikalstama veika.

11 Trumpai aprašykite priverstinio išieškojimo apribojimus, visų pirma skolininkų apsaugos nuostatas ir jūsų šalies vykdymo užtikrinimo sistemoje taikomus kitus apribojimus ar senaties terminus.

Vykdymo veiksmus atlieka valstybė arba išlaikymo kreditoriaus pasirinktas privatus antstolis.

Valstybės antstoliai dirba apylinkės teismo (*rayonen sad*) vykdymo pareigūnais, o jų veiklos vieta sutampa su teismo geografine jurisdikcija.

Privatūs antstoliai veikia neperžengdami atitinkamo apygardos teismo (*okrazhen sad*) geografinės jurisdikcijos.

Pagal Šeimos kodekso 149 straipsnį ilgiausias laikotarpis, už kurį galima prašyti išlaikymo atgaline data, yra vieni metai iki ieškinio pateikimo. Teismo sprendimu nustačius išlaikymo prievolę ir išlaikymo sumą, ši prievolė yra taikytina iki jos pasibaigimo pagal bendrąsias senaties nuostatas, t. y. Prievolių ir sutarčių įstatymo (*Zakon za zadalzhniyata i dogovorite*) 110–120 straipsnius

Žr. informaciją apie teismo sprendimų vykdymą.

12 Ar yra organizacija ar valdžios institucija, galinti padėti išieškoti išlaikymą?

Vaiko apsaugos įstatyme (*Zakon za Zakrila na Deteto*) nustatytos įvairios apsaugos priemonės, įskaitant vaikų ir tėvų informavimą apie jų teises ir pareigas, ir užtikrinamas valstybės teisinės pagalbos teikimas. Pagal Vaiko apsaugos įstatymo 15 straipsnį vaikai turi teisę gauti teisinę pagalbą ir paduoti skundus visose su jų teisėmis ar interesais susijusiose bylose. Teisinę pagalbą teikia Nacionalinis teisinės pagalbos biuras.

Advokatūros įstatyme (*Zakon za Advokaturata*) aiškiai nustatyta, kad Bulgarijos arba ES advokatas gali teikti nemokamą teisinę pagalbą ir paramą asmenims, turintiems teisę gauti išlaikymą. Tokiu atveju, jeigu priešingai šaliai liepiama atlyginti bylinėjimosi išlaidas, advokatas gali reikalauti sumokėti advokato mokesčių, kurį nustato teismas.

13 Ar organizacijos (valstybės ar privačios) gali anksčiau sumokėti visą ar dalį išlaikymo už skolininką?

Jeigu vykdymo procese nustatoma, kad išlaikymo skolininkas neturi pajamų ir turto, išlaikymo išmokas skolininko vardu, Ministrų Tarybos patvirtintose taisyklėse nustatytais sąlygomis ir tvarka, moka valstybė. Tokiu atveju valstybė moka teismo sprendimu nustatytą išlaikymo sumą, neviršydamą ribų, kasmet nustatomų Bulgarijos respublikos valstybinio biudžeto įstatymu (*Zakon za darzhavniya byudzhet na Republika Balgaria*).

Pagal socialinės pagalbos procedūrą valstybė rūpinasi žmonėmis, kuriems reikalinga pagalba, jeigu pagal įstatymą nėra asmenų, turinčių išlaikymo prievolę, arba joks asmuo negali teikti išlaikymo.

14 Jeigu ieškovas yra šioje valstybėje narėje, o skolininko gyvenamoji vieta – kitoje šalyje:

14.1 Ar kuri nors šios šalies valdžios institucija ar privati organizacija gali suteikti ieškovui pagalbą?

Taip, pagal Tarybos reglamente (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje nustatytą procedūrą. Bulgarijos Respublika su įvairiomis šalimis, įskaitant ES nepriklausančias valstybes nares, yra pasirašiusi nemažai abipusės teisinės pagalbos sutarčių. Pagal šias sutartis Teisingumo ministerija veikia kaip centrinė institucija ir teikia pagalbą, susijusią su visuomenės narių teikiamaiais prašymais.

14.2 Jei taip, kaip su šia valdžios institucija ar privačia organizacija susisiekti?

Teisingumo ministerija yra centrinė institucija ir su ja galima susisiekti adresu:

Ministry of Justice

Ul. Slavyanska 1

1040 Sofia

Bulgaria

Tel. +359 2 92 37 555

Faksas: +359 2 987 0098

Kontaktinis asmuo:

E_Gyurova@justice.government.bg

M_Parvanova@justice.government.bg

15 Jeigu skolininkas yra šioje valstybėje narėje, o ieškovas – kitoje:

15.1 Ar kuri nors šios šalies valdžios institucija ar privati organizacija gali suteikti ieškovui pagalbą?

Taip, pagal Tarybos reglamente (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje nustatytą procedūrą. Jeigu pareiškėjas yra šalyje, su kuria Bulgarijos Respublika sudarė abipusės teisinės pagalbos sutartį, jis gali prašyti, kad Teisingumo ministerija, kuri pagal sutartį veikia kaip centrinė institucija, suteiktų pagalbą.

15.2 Jei taip, kaip su šia valdžios institucija ar privačia organizacija susisiekti ir kokią paramą galima gauti?

Pagal Tarybos reglamente (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje arba atitinkamoje abipusės teisinės pagalbos sutartyje nustatytą procedūrą.

Žr. pirmiau pateiktus Teisingumo ministerijos, kuri veikia kaip centrinė institucija, kontaktus.

16 Ar šioje valstybėje narėje taikomas 2007 m. Hagos protokolas?

Taip, Bulgarijos Respublika privalo laikytis 2007 m. Hagos protokolo.

17 Jei 2007 m. Hagos protokolas šioje valstybėje narėje netaikomas, kaip, vadovaujantis joje taikomomis tarptautinės privatinės teisės nuostatomis, nustatoma ieškiniui dėl išlaikymo taikytina teisė? Kokios tai tarptautinės privatinės teisės nuostatos?

Žr. atsakymą į ankstesnį klausimą.

18 Kaip, vadovaujantis išlaikymo reglamento V skyriaus struktūra, reglamentuojama teisė kreiptis į teismą dėl tarpvalstybinės bylos ES mastu?

Taikytinos taisyklės nustatytos Tarybos reglamente (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje ir Civilinio proceso kodekso (galioja nuo 2011 m. birželio 18 d.) 627a–627c straipsniuose.

Kai sprendimas priimamas valstybėje narėje, kuri privalo laikytis 2007 m. Hagos protokolo, prašymas dėl sprendimo vykdymo remiantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 20 straipsnyje nurodytais dokumentais turi būti pateikiamas skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos arba prievolės įvykdymo vietos apygardos teismui. Vykdymo atsisakymas arba sustabdymas, kaip jis apibrėžtas Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 41 straipsnyje, nustatomas apygardos teismo sprendimu.

Prašymas paskelbti vykdytinu kitoje ES valstybėje narėje, kuri neprivalo laikytis 2007 m. Hagos protokolo, priimtą sprendimą arba kitą aktą pateikiamas skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos arba prievolės įvykdymo vietos teismui. Prašymo kopija, kuri turi būti įteikiama skolininkui, nepateikiama. Teismas prašymą nagrinėja uždarame teismo posėdyje. Nutartyje, kuria patenkinamas prašymas, teismas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 32 straipsnio 5 dalį nustato apskundimo terminą. Nutartis, kuria patenkinamas prašymas, negali būti laikinai vykdoma. Nutartyje, kuria patenkinamas prašymas, teismas taip pat išsprendžia prašomų laikinųjų arba apsaugos priemonių taikymo klausimą. Nutartis turi byloje priimto sprendimo galią. Nutartį fakto ar teisės klausimais galima apskųsti Sofijos apeliaciniam teismui (*Sofijski apelativen sad*); šiuo atveju reikia laikytis Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 32 straipsnyje nustatytų sąlygų ir tvarkos. Sofijos apeliacinio teismo sprendimą Aukščiausiam kasaciniam teismui galima apskųsti tik dėl teisės klausimų.

19 Kokiomis priemonėmis šioje valstybėje narėje užtikrinama, kad būtų vykdoma išlaikymo reglamento 51 straipsnyje nurodyta veikla?

Tarptautinės teisinės vaiko apsaugos ir tarpvalstybinio įvaikinimo direktorato, kuris, be kita ko, turi pareigą vykdyti Teisingumo ministerijai, kaip centrinei institucijai priskirtas pareigas pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje, dydis ir darbuotojų struktūra buvo pakeista. Šiam direktoratui suteikti įgaliojimai nagrinėjant ES valstybių narių prašymus, susijusius su išlaikymo prievolėmis pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 4/2009, bendradarbiauti su Regioninės plėtros ir viešųjų darbų ministerijos Civilinės registracijos ir administracinių paslaugų direktoratu (GRAO), Nacionaline pajamų agentūra ir Nacionaliniu teisinės pagalbos biuru.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 17/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.